

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL DIEVENIŠKIŲ ISTORINIO REGIONINIO PARKO TVARKYMO PLANO PATVIRTINIMO

2014 m. liepos 11 d. Nr. D1-601
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 10 d. nutarimo Nr. 503 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą“ 1.31 punktu:

1. T v i r t i n u Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo planą (pridedama).
2. P a v e d u:

2.1. Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos per 5 darbo dienų nuo šio įsakymo įsigaliojimo pateikti įregistruoti Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo planą Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų registre, per mėnesį nuo šio įsakymo įsigaliojimo pateikti Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo planą suinteresuotoms ministerijoms, kitoms valstybės institucijoms, taip pat Šalčininkų rajono savivaldybei;

2.2. Dieveniškių istorinio regioninio parko direkcijai pagal kompetenciją organizuoti Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo plano įgyvendinimą.

3. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 21 d. įsakymą Nr. D1-114 „Dėl Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo plano patvirtinimo“.

4. N u s t a t a u, kad Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo plano originalas su visais procedūriniais dokumentais saugomas Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos Planavimo ir kadastro skyriuje.

Susisiekimo ministras, laikinai einantis aplinkos
ministro pareigas

Rimantas Sinkevičius

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2014 m. liepos 11d. įsakymu Nr. D1-601

DIEVENIŠKIŲ ISTORINIO REGIONINIO PARKO TVARKYMO PLANO AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI TEIGINIAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Dieveniškų istorinio regioninio parko (toliau – Regioninio parko) tvarkymo plano (toliau – Tvarkymo planas) sprendinius sudaro tekstinė dalis (aiškinamojo rašto pagrindiniai teiginiai) bei grafinė dalis (Tvarkymo plano brėžinys).

2. Tvarkymo plano tikslai yra šie:

2.1. nustatyti kraštovaizdžio tvarkymo zonas bei jų reglamentus;

2.2. nustatyti gamtos apsaugos kryptis ir priemones;

2.3. nustatyti kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones;

2.4. nustatyti rekreacinio naudojimo plėtos kryptis ir priemones;

2.5. nustatyti gyvenviečių ir infrastruktūros plėtos kryptis.

3. Vietovėms, atitinkančioms gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, taikomas Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, nustatytas veiklos reglamentavimas.

4. Valstybės sienos apsaugos zonoje ir pasienio juostoje taikomas pasienio teisinis režimas, nustatytas Pasienio teisinio režimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. 598 „Dėl pasienio teisinio režimo taisyklių patvirtinimo“.

II SKYRIUS KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO ZONOS

5. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinius apsaugos reglamentus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“ (toliau – Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai), nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos: gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (MEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) (MRe) ir intensyvaus pritaikymo (poilsio parkų) (MRi) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (MA) ir bendrojo apsauginio ūkininkavimo (MAb) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2.4. ūkinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ūkinių miškų (MŪ) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona, kurioje pagal saugomų ekosistemų pobūdį išskiriamos dvi pozonės:

5.3.1.1. pievų ir pelkių buveinių kompleksus išsaugančio ūkininkavimo (ŽEk1) pozonė, išskiriama Gaujos kraštovaizdžio draustinio dalyse. Joje saugomos ir palaikomos Europos Bendrijos svarbos pievų ir pelkių buveinės;

5.3.1.2. tradicinį režinį kraštovaizdį išsaugančio ūkininkavimo (ŽEk2) pozonė išskiriama gatvinius režinius kaimus supančiose žemės ūkio naudmenose. Joje išlaikoma tradicinė režinė kaimo žemėnauda ir žemėvalda;

5.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) ir bendrojo apsauginio ūkininkavimo (ŽAb) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.3.4. ūkinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – tradicinio gamybinio ūkininkavimo (ŽŪn) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4. vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.4.1. ekosistemas saugančių vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio ūkininkavimo (VEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona. Šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos apsaugos reglamentas taikomas Gaujos kraštovaizdžio draustinyje esantiems natūraliems vandens telkiniams (Gaujos upės atkarpai ir senvagėms);

5.4.2. rekreacinių vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo (VRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.5.1. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo (GEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.2. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) ir sugriežtinto vizualinio reguliavimo (GAi) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.5.3. bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) ir intensyvaus tvarkymo (GŪi) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.5.4. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) bei urbanizuotos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.5.5. pramoninės – komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyviai technogenizuotos aplinkos (NFn) ir intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių – komunalinių sklypų (NFu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.

III SKYRIUS GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

6. Pagrindinės Regioninio parko gamtos apsaugos kryptys yra šios:

6.1. vertingų gamtinių kompleksų ir objektų išsaugojimas ir atkūrimas;

6.2. biologinės įvairovės išsaugojimas;

6.3. Regioninio parko gamtinės ekosistemos stabilumo užtikrinimas, stiprinant gamtinio karkaso ekologinį potencialą;

6.4. kraštovaizdžio gyvybingumo išsaugojimas.

7. Siekiant išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus, numatoma:

7.1. suteikti apsaugos statusą ir pritaikyti pažintiniam lankymui gamtinius objektus – Poškonių ir Moko II akmenis, Stražos kalną, Verpetakalnį, Dainavėlės kalvą, Stalgonių kalvas (Ožkos nugarą, Ažuolo kalną);

7.2. patikslinti gamtos paveldo objekto – Stakų konglomerato luistų – ribas pagal naujausius konglomerato išeių paplitimo duomenis. Stakų konglomerato luistus numatoma tvarkyti, pritaikant pažintiniam turizmui: atverti konglomeratų išeigas, įrengti mokomąjį taką.

8. Siekiant atkurti ūkinės veiklos pažeistus ar sunaikintus Regioninio parko gamtos objektus bei kompleksus, numatoma:

8.1. išnagrinėti galimybes (parengti galimybių studiją) renatūralizuoti sureguliuotas Gaujos upės atkarpas rytiniame Dieveniškių miestelio pakraštyje ir ties Bėčionių piliakalnių;

8.2. palikti savaiminei renatūralizacijai Versekos, Beržupio ir Rodupio upelių žemupius;

8.3. rekultivuoti (apsodinant mišku) buvusį karjerą Stakų kaime, Stakų kraštovaizdžio draustinyje;

8.4. sutvarkyti apleistą sodybvietę (želdinius ir pastato liekanas) šalia Stakų ažuolo ir konglomerato luistų;

8.5. apsodinti mišku eksploatuojamo Mikališkių žvyro karjero pakraščius.

9. Siekiant išsaugoti Regioninio parko biologinę įvairovę, numatoma:

9.1. ekstensyviai naudojant (ganant ir šienaujant) palaikyti natūralias pievas, miškapieves, miško aikšteles ir laukymes, šalinant savaime plintančią sumedėjusią augaliją, menkaverčius medžius ir krūmus;

9.2. formuoti ornitochorinius ir entomofilinius želdinius;

9.3. kelti inkilus uoksiniams paukščiams ir šikšnosparniams;

9.4. naikinti savaime plintančias svetimžemes, invazines rūšis, nurodytas Invazinių Lietuvoje organizmų rūšių sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 „Dėl invazinių Lietuvoje organizmų rūšių sąrašo patvirtinimo ir dėl kai kurių Aplinkos ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“;

9.5. Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtoje Stakų miško dalyje gerinti griežtai saugomos rūšies – kardalpio garbenio – augaviečių būklę retinant pomiškį (krūmus ir jaunos spygliuočius);

9.6. užtikrinti Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtų Europos Bendrijos svarbos buveinių apsaugą ir geros būklės palaikymą:

9.6.1. *9050 Žolių turtingų eglynų* buveinėse (Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtų indeksu A) nevykdyti miško kirtimų, išskyrus atrankinius kirtimus, specialiuosius kirtimus, siekiant formuoti ir palaikyti būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė;

9.6.2. *9020 *Plačialapių ir mišriųjų miškų* buveinėse (Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose indeksais B1 ir B2) nevykdyti miško kirtimų, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant formuoti ir palaikyti įvairiamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė. Nekirsti brandžių plačialapių rūšių medžių, nešalinti buveinėse susidarančios negyvos (stambesnės kaip 30 cm skersmens) medienos;

9.6.3. Gaujos upės slėnio pievų ir pelkių buveines rytinėje draustinio dalyje, ties Pagaujėnais ir Girdžiūnais, tvarkyti pagal Gaujos upės slėnio gamtotvarkos planą. Pasiekus gerą šių buveinių būklę, tvarkyti buveines vakarinėje draustinio dalyje ir į šiaurę nuo Pagaujėnų;

9.6.4. tvarkyti Gaujos upės slėnio pievas ties Bėčionių piliakalnių. Taikant tas pačias priemones kaip ir Gaujos kraštovaizdžio draustinyje, siekiama formuoti natūralių pievų buveines.

10. Siekiant užtikrinti Regioninio parko gamtinės ekosistemos stabilumą bei stiprinti gamtinio karkaso ekologinį potencialą, numatoma:

10.1. mažinti vietinę taršą:

10.1.1. renovuoti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tinklus Dieveniškių miestelyje ir Poškonių kaime;

10.1.2. modernizuoti Dieveniškių nuotekų valymo įrenginius, įrengiant nuotekų valymo įrenginius Poškonyse;

10.1.3. modernizuoti Dieveniškių ir Poškonių katilines;

- 10.1.4. skatinant rūšiuoti atliekas, kompostuoti ar perdirbti susiskaidančias atliekas, įrengti susiskaidančių atliekų surinkimo aikštes;
- 10.1.5. skatinti diegti ekologiškas technologijas vietos gamybos įmonėse, ekologiškai ūkininkauti;
- 10.2. stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas Regioninio parko miškuose:
 - 10.2.1. skatinti nenaudoti pesticidų;
 - 10.2.2. palaikyti natūraliam miškui būdingą medynų rūšinę sudėtį ir medynų vertikaliąją struktūrą;
 - 10.2.3. monokultūrinius medynus ugdomaisiais ir specialiaisiais kirtimais transformuoti į mišrius medynus, artimus natūraliai rūšinei sudėčiai;
- 10.3. ekologinio funkcinio prioriteto zonose formuojant ekologinius koridorius, tarp miško masių galima įveisti mišką.
- 11. Siekiant išsaugoti kraštovaizdžio gyvybingumą, numatoma:
 - 11.1. formuoti apsauginius želdinius aplink gamybinius pastatus ir komunalinius objektus, mažinant jų poveikį saugomam ir lankytojų apžvelgiamam kraštovaizdžiui;
 - 11.2. skatinti atkurti žemės ūkio veiklą apleistose žemėse;
 - 11.3. šalinti savaimę plintančią sumedėjusią augaliją.

IV SKYRIUS

KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

- 12. Regioninio parko kultūros paveldo apsauga vystoma remiantis šiomis nuostatomis:
 - 12.1. išsaugoti vertingąsias savybes autentiškoje aplinkoje ir užtikrinti kultūrinių raiškų bei tradicijų gyvybingumą ir perdavimą ateinančioms kartoms;
 - 12.2. siekti atkurti sunykusias kultūros paveldo vertybių dalis, elementus ar savybes, atgaivinti etnokultūrinės tradicijas;
 - 12.3. vykdant taikomuosius mokslinius tyrimus ir tvarkybos programas, sukurti optimalias sąlygas kultūros vertybių pažinimui moksliniais ir pažintinio turizmo tikslais.
- 13. Regioninio parko kultūros vertybių apsaugos kryptys yra šios:
 - 13.1. kultūros vertybių išsaugojimas vietoje;
 - 13.2. kultūros vertybių tvarkyba;
 - 13.3. tradicinio režinio kaimiško kraštovaizdžio (gatvinių kaimų su jų režine žemėnauda) išsaugojimas.
- 14. Pagrindinė nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptis yra išsaugojimas vietoje, ypatingą dėmesį skiriant apsaugai nuo vizualinės taršos, ryšio su aplinka išsaugojimui ir stiprinimui bei pritaikymui lankyti.
- 15. Vienas svarbiausių uždavinių vystant kultūros paveldo apsaugą – kultūrinę vertę atitinkančio apsaugos statuso suteikimas Regioniniame parke esantiems kultūros vertybių požymių turintiems objektams. Numatoma saugoti šiuos kultūros vertybių požymių turinčius objektus:
 - 15.1. pirmaeiliai objektai – Daubutiškių vandens malūno ir milo karšyklos pastatas, Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksas, Dieveniškių užvažiuojamųjų namų kompleksas, Dieveniškių koplytėlė, vad. Švedų koplytėlė, Maciučių etnokultūrinis kaimas, Norviliškių Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo motinos bažnyčia, Šiudainių etnokultūrinis kaimas;
 - 15.2. mažesnės svarbos objektai – Dailidžių, Dainavėlės, Padvarių, Šiudainių ir Stakų kaimų senosios kapinės, Daubutiškių palivarko sodyba ir želdiniai, Dieveniškių senovės miestelio ir dvaro sodybos vietos, Dieveniškių girininkija, Grybiškių ir Katkuškių pilkapių vietos, Kalvių etnokultūrinis kaimas, Kalvių mitologinis akmuo, vad. Svodba, Poškonių ir Skraičionių viduramžių kapinynai, Stakų senovės gyvenvietė ir dvaro sodybos vietoje augantys želdiniai, Stalgonių etnokultūrinis kaimas, senkelio į Vilnių atkarpa Bėčionių kaimo šiauriniame pakraštyje, L. Šilabritienės ir M. Dvynelienės kapai Dieveniškių kapinėse, Dieveniškių žydų kapinės, Pirmojo pasaulinio karo vokiečių karių kapai prie Grybiškių, pradžios mokyklų pastatai Pagaujėnu, Rimašių ir Maciučių kaimuose.

16. Siekiant vystyti kultūros paveldo eksponavimą, numatoma:

16.1. Daubutiškių kaime atkurti vandens malūno ir milo karšyklos pastatą, įrengti Dieveniškių šnektos ir jos tyrėjų įamžinimo parką, tvarkyti buvusio Daubutiškių palivarko sodybos želdinius;

16.2. įrengti Katkuškių pilkapių ekspoziciją – iš dalies sunaikintų, iš dalies ištyrinėtų pilkapių vietoje atkurti keletą krūsninių pilkapių sampilų ir akmenų vainikų;

16.3. ieškoti galimybių įrengti Vilniaus krašto mokyklos muziejinę ekspoziciją. Tam gali būti panaudotas vienas iš buvusių mokyklų pastatų (mokyklų pastatai išlikę Maciučiuose, Pagaujėnuose, Rimašiuose), taip pat buvusio Daubutiškių palivarko sodybos gyvenamasis namas ar jo dalis.

17. Kultūros paveldo vertybės Regioniniame parke tvarkomos atsižvelgiant į apsaugos režimą, naudojimo bei pritaikymo lankymui galimybes:

17.1. saugomos archeologinio ir mitologinio kultūros paveldo vertybės – piliakalniai, senovės gyvenvietės, kapinynai, senkapiai, pilkapiai, mitologiniai akmenys ir kt. – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos režimą (KOr), vykdant apsaugą mokslinio pažinimo tikslais. Šių vertybių naudojimas apribojamas pažintiniu turizmu ir visuomeniniais renginiais. Pritaikant archeologinio ir mitologinio kultūros paveldo vertybes lankymui, tvarkomi želdiniai, gali būti atliekami kraštovaizdžio formavimo kirtimai, įrengiamos saugų ir vertybei nežalingą lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, sustojimo ir atokvėpio vietos, kt. Pirmiausia turi būti tvarkomas ir pritaikomas pažintiniam turizmui Kalvių akmuo, vad. Svodba;

17.2. saugomos architektūrinio, inžinerinio ir želdynų kultūros paveldo vertybės – Stakų dvaro ir Daubutiškių palivarko želdiniai, architektūriniai ar inžineriniai požūriai vertingi pastatai ir pastatų kompleksai – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos (KOr) režimą, vykdant apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Šiose vertybėse atliekami būtini, įstatymų numatyta tvarka suplanuoti ir suderinti restauravimo, atkūrimo ir (arba) tvarkymo darbai, vertybės pritaikomos visuomenės poreikiams, pirmiausia pažintiniam lankymui;

17.3. etnografiniai kaimai tvarkomi taikant kraštovaizdį išsaugančiojo tvarkymo (GEk) ir sugriežtinto vizualinio reguliavimo (GAi) režimus, vykdant apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Pirmiausia turi būti tvarkomi ir pritaikomi pažintiniam turizmui vertingiausi – Poškonių, Rimašių ir Žižmų – etnokultūriniai kaimai;

17.4. saugomos istorinio ir memorialinio kultūros paveldo vertybės – kapai, senosios kaimų kapinės, paminklai, istoriniai pastatai – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos režimą (KOr), vykdant apsaugą viešosios pagarbos tikslais. Šiose vertybėse tvarkomi želdynai, kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam turizmui būtina infrastruktūra;

17.5. urbanistinis kultūros paveldas – Dieveniškių miestelio istorinė dalis – tvarkoma taikant kraštovaizdį išsaugančiojo tvarkymo (GEk) režimą;

17.6. saugomos nekilnojamosios dailės kultūros paveldo vertybės – kryžiai, koplytėlės – tvarkomi vykdant apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Šioje vertybių grupėje kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam turizmui būtina infrastruktūra. Pirmiausia turi būti tvarkoma ir pritaikoma pažintiniam turizmui Dieveniškių koplytėlė, vad. Švedų koplytėlė.

18. Siekiant išsaugoti tradicinį režinį kaimišką kraštovaizdį, etnokultūriniai gatviniai kaimai saugomi kartu su kaimo režine žemėnauda. Tvarkant etnokultūrinius kaimus, ypač aktualus elektros linijų kabeliavimas, pastatų, statinių, stogų ir tvorų remontas, šulinių svirčių įrengimas, menkaverčių krūmų ir medžių šalinimas iš kaimo laukų, bendrų ganyklų, paupių ir negyvenamų, be priežiūros likusių sodybų teritorijų. Etnokultūrinių kaimų žemės ūkio naudmenose išskiriama tradicinį režinį kraštovaizdį išsaugančio ūkininkavimo (ŽEk2) pozonė. Joje išlaikoma tradicinė režinė žemėnauda ir žemėvalda, neapjungiami žemės sklypai (nevykdoma žemės sklypų konsolidacija), neįveisiamas miškas.

19. Kultūros paveldo objektų, jų teritorijų ir vietovių – kultūrinių draustinių bei jų apsaugos zonų apsaugą, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja kultūrinių draustinių nuostatai, apsaugos reglamentai ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kurie rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatomis, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų

planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. ĮV-261/D1-322 „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytais reikalavimais bei Paveldo tvarkybos reglamentais, patvirtintais Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2006 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. ĮV-183 „Dėl paveldo tvarkybos reglamentų patvirtinimo“. Šiais dokumentais nustatyti paveldosaugos reikalavimai taikomi kultūros paveldo objektų ir vietovių – kultūrinių draustinių teritorijose bei apsaugos zonose, o, jeigu jos nenustatytos, – taikomi Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“, nustatyti ūkinės veiklos apribojimai.

20. Anksčiau nustatytos ir Kultūros vertybių registre pažymėtos nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugos zonos Tvarkymo planu nėra keičiamos.

VSKYRIUS

REKREACINIO NAUDOJIMO PLĖTROS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

21. Regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys yra šios:

21.1. pažintinio turizmo vystymas, ypatingą dėmesį skiriant kultūros paveldo eksponavimui. Ši kryptis įgyvendinama projektuojant ir įrengiant pažintinio turizmo trasas ir takus, saugant ir eksponuojant tradicinę rėžinį kaimišką kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, gyvasias kultūrines tradicijas ir raiškas, plėtojant kultūrines ekspozicijas;

21.2. poilsavimo vystymas, plėtojant esamas bei įrengiant naujas poilsio vietas Tvarkymo plane numatytose vietose.

22. Rekreacinis naudojimas Regioniniame parke vystomas laikantis šių nuostatų:

22.1. poilsavimas ir rekreacinė infrastruktūra sutelkiama rekreacinio funkcinio prioriteto zonose. Kitose Regioninio parko dalyse vystoma pažintiniam turizmui reikalinga infrastruktūra;

22.2. pagrindiniai rekreacinio aptarnavimo centrai Regioniniame parke yra Dieveniškų miestelis ir Poškonių kaimas. Juose skatinama aptarnavimo paslaugų plėtra;

22.3. Regioninio parko draustiniuose vystomas pažintinis turizmas – įrengiamos automobilių ir dviračių turizmo trasos, pėsčiųjų pažintiniai ir mokomieji takai, atokvėpio vietos, privažiavimai ir priėjimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai;

22.4. rekreaciniai pastatai ir kompleksai gali būti statomi urbanizuojamos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonose;

22.5. automobilių stovėjimo aikštelės, atokvėpio vietos, poilsavietės, apžvalgos aikštelės, apžvalgos bokštai ir mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai esant poreikiui gali būti įrengiami prie pažintinio turizmo trasų ir takų bei lankomų objektų Tvarkymo plane nenumatytose vietose.

23. Regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros priemonės:

23.1. Poškonių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje numatoma gerinti poilsavietės, paplūdimio ir prieplaukos įrangą, miške kurti ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parką;

23.2. Dieveniškų miestelio rytiniame pakraštyje esančioje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje išskiriamos ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių agrarinių teritorijų (ŽRe), ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių miškų (MRe) ir neurbanizuojamos rekreacinės aplinkos rekreacinių sklypų (NRn) kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

23.2.1. ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių agrarinių teritorijų (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje prioritetas teikiamas kaimo turizmui vystyti;

23.2.2. neurbanizuojamos rekreacinės aplinkos (NRn) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje numatoma įrengti renginių vietą, įvažiavimus, automobilių stovėjimo aikšteles, trumpalaikiam poilsiui skirtą infrastruktūrą, stovyklavietę, sudaryti sąlygas renginių metu naudoti elektros energiją ir vandenį;

23.2.3. ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių miškų (MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje formuojami miško parkai;

23.3. Dieveniškių miestelio vakariniame pakraštyje išskirtoje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje numatoma valyti vandens telkinį, formuoti rekreacinius želdinius, trumpalaikiam poilsiui skirtą infrastruktūrą; numatomos galimybės statyti rekreacinius pastatus ir kompleksus.

23.4. plėtojama Regioninio parko pažintinio turizmo sistema, kurią sudaro įvairaus dydžio ir pobūdžio pažintinio turizmo trasos ir takai, lankomi paveldo objektai, lankymui ir poilsiui skirta rekreacinė infrastruktūra (sustojimo ir atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės, poilsia vietės, stovyklavietės). Regioniniame parke prioritetas teikiamas dviračių turizmui. Kitos Regioninio parko lankymo formos – autoturizmas, pėsčiųjų ir vandens turizmas. Ties įvažiavimu į Regioninį parką numatoma įrengti „parko vartus“ – atokvėpio vietą su informaciniais stendais. Poškonių kaime įrengiamas Regioninio parko lankytojų centras.

24. Autoturizmo ir dviračių turizmo trasos ir takai įrengiami pritaikant ir pagerinant esamus kelius. Dviračių turizmo trasos ir pėsčiųjų pažintiniai takai turi kuo mažiau sutapti su intensyviai naudojamais automobilių keliais. Dviračių turizmui numatoma panaudoti senkelių atkarpas. Tvarkymo plane numatomi šie dviračių ir autoturizmo trasų sistemos pakeitimai:

24.1. Į didžiąją Regioninio parko autoturizmo trasą (Tvarkymo plano brėžinyje – A2) numatoma įjungti Pupiškių ir Stalgonių kaimus;

24.2. Į *didžiąją Regioninio parko dviračių turizmo trasą* (D2) numatoma įjungti Pupiškių, Stalgonių, Bėčionių ir Skraičionių kaimus, panaudojant senkelių atkarpas tarp Daubutiškių ir Bėčionių. Taip pat numatoma nuo Moko akmens ir Dieveniškių pilkapių trasą pratęsti iki Žizmų (Šaltinių) akmens ir Žizmų kaimo;

24.3. kitos numatomos Regioninio parko dviračių turizmo trasos ir atkarpos:

24.3.1. *Poškonių – Norviliškių dviračių turizmo trasos* (D1) atkarpos: Poškonys – Siudainiai – Paginių (Šilinės) pilkapiai ir Daulėnai – Skaivonys – Gedūnai – Geležiai;

24.3.2. *dviračių turizmo trasa po Gaujos kraštovaizdžio draustinį* (D3): Dieveniškės – Kalviai – Gaujos mokomasis takas – Gudeliai – Girdžiūnai – Pagaujėnai – Verseka – Dieveniškės;

24.3.3. *šiaurinė dviračių turizmo trasa* (D4): Poškonys – Dailidžių akmuo – Stakų ažuolas ir konglomerato luistai (Stakų pažintinis takas) – Stakų pilkapiai ir dvaro sodybos želdiniai – Stakai – Stakų miškas – Dainavėlė – Katkuškės – Dailidės – Valatkiškės – Poškonys.

25. Numatoma Regioninio parko pėsčiųjų pažintinių ir mokomųjų takų sistema:

25.1. *Stakų mokomasis takas* (M2), skirtas Stakų konglomerato luistams eksponuoti. Ateityje šis takas gali būti pratęstas iki šiuo metu eksploatuojamo Mikališkių žvyro karjero;

25.2. *Dieveniškių miestelio pažintinis takas* (P3): miestelio aikštė – paminklas lenkų kariams – senosios žydų kapinės – Dieveniškių koplytėlė, vad. Švedų koplytėlė – Dieveniškių vandens malūno vieta – Dieveniškių užvažiuojamųjų namų pastatai – Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia – miestelio aikštė;

25.3. numatoma atnaujinti *Gaujos mokomąjį taką* (M1). *Poškonių mažąjį pažintinį taką* (P1) numatoma papildyti atkarpa Grybiškių ažuolas – Grybiškių kaimas – Poškonių tvenkinys. *Poškonių didįjį pažintinį taką* (P2) atkarpoje nuo Rimašių iki Poškonių numatoma vesti pro Verpetakalnį ir Didžiulių kaimą.

26. Vandens turizmas vystomas Gaujos upės atkarpoje žemiau Daubutiškių kaimo. Numatoma įrengti šią vandens turizmo infrastruktūrą: stovyklavietę rytiniame Dieveniškių miestelio pakraštyje, baidarininkų sustojimo vietą prie Gaujos mokomojo tako, maršruto pabaigoje žemiau Girdžiūnų kaimo baidarininkų paėmimo vietą.

27. Numatoma galimybė įrengti apžvalgos bokštą, iš kurio būtų galima apžvelgti saugomą tradicinį režinį kraštovaizdį (gatvinius kaimus su jų režine žemėnauda). Galimos vietos apžvalgos bokštui: rytinėje Poškonių rekreacinės zonos dalyje, šalia Regioninio parko lankytojų centro, ant Verpetakalnio, prie Moko akmens.

VI SKYRIUS GYVENVIEČIŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

28. Pagrindinis gyvenviečių ir infrastruktūros plėtos Regioniniame parke principas – kompaktiškai užstatytų kaimų ir Dieveniškių miestelio vystymas ir infrastruktūros gerinimas, siekiant patenkinti vietos gyventojų ir lankytojų reikmes.

29. Visuose kompaktiškai užstatytuose Regioninio parko kaimuose gali būti įrengiami šiuolaikinių technologijos lygį atitinkantys inžineriniai tinklai, gerinama kelių, gatvių, aikščių ir kiemų danga. Likusioje teritorijoje pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo bei nuotekų utilizavimo sistemoms. Prioritetas teikiamas inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiančiai tradicinį gyvenvietės vaizdą bei esamą kraštovaizdžio pobūdį. Siūloma kabeliuoti elektros perdavimo linijas, pirmiausia kraštovaizdžio ir etnokultūriniuose draustiniuose.

30. Dieveniškių miestelio ir kaimų plėtra bei užstatymo sutankinimas galimas intensyvaus ir ekstensyvaus bendrojo tvarkymo (GŪi, GŪe), sugriežtinto geoekologinio ir vizualinio reguliavimo (GAe, GAi) gyvenviečių kraštovaizdžio tvarkymo zonose, laikantis Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų bei Dieveniškių istorinio regioninio parko apsaugos reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. 441 „Dėl Dieveniškių istorinio regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“, reikalavimų.

31. Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose vietose numatoma galimybė atkurti buvusias sodybas.

32. Regioninio parko krašto ir rajoniniai keliai tvarkomi pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo, Kelių priežiūros tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių valstybinės reikšmės kelių priežiūrą, reikalavimus. Tvarkant Regioninio parko kelius pirmenybė teikiama Tvarkymo plane pažymėtoms atkarpoms ir numatomų pažintinio turizmo trasų bei privažiavimų prie lankomų objektų įrengimui:

32.1. pirmiausia tvarkomos kelių atkarpos:

32.1.1. Grybiškių ažuolas – Rimašiai;

32.1.2. Daubutiškės – Bėčionys;

32.1.3. Žižmai – Žižmų (Šaltinių) akmuo;

32.2. vėliau tvarkomos kelių atkarpos:

32.2.1. Dieveniškių pilkapiai – Žižmų (Šaltinių) akmuo;

32.2.2. Daubutiškės – Bėčionių piliakalnis;

32.2.3. Grybiškių ažuolas – Jurgelionys;

32.2.4. Dailidžių akmuo – Stakų ažuolas;

32.2.5. Stakai – Dainavėlė;

32.2.6. Versekos senkelio atkarpa;

32.2.7. privažiavimas prie Gaujos upės žemiau Girdžiūnų.

33. Siekiant vystyti pažintinį turizmą, būtina atkurti ar rekonstruoti pėstiesiems ir dviratiniams skirtus tiltus: per Gaujos upę šiaurinėje Rimašių kaimo dalyje, šiauriniame Bėčionių kaimo pakraštyje ir žemiau Girdžiūnų kaimo; per Versekos upelį Versekos kaime.
